

Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR

Záznam z online zasadnutia pracovnej skupiny „Partnerstvo pre politiku súdržnosti 2020+“ zo dňa 8. a 9. októbra 2020

Program:

8. 10. 2020

09:00 – 09:30 h	Otvorenie zasadnutia
09:30 – 11:30 h	Cieľ 5 - Európa bližšie k občanom
12:00 – 13:30 h	Cieľ 3 - Prepojenejšia Európa
14:00 – 16:00 h	Cieľ 2 - Ekologickejšia Európa

9. 10. 2020

09:30 – 11:30 h	Cieľ 1 - Inteligentnejšia Európa
09:30 – 11:30 h	Cieľ 4 - Sociálnejšia Európa

Otvorenie online zasadnutia

Online zasadnutie pracovnej skupiny otvorila p. Denisa Žiláková, predsedníčka pracovnej skupiny, krátkou informáciou o procese prípravy návrhu Partnerskej dohody SR na roky 2021 – 2027 (ďalej len „PD SR“) a finančnom rozdelení obálky SR pre fondy politiky súdržnosti EÚ na roky 2021 – 2027. Taktiež bol prezentovaný stručný prehľad navrhovaných priorít SR v rámci jednotlivých cieľov politiky súdržnosti na obdobie po roku 2020.

Následne sa zástupcom sociálno-ekonomickým partnerov prihovorila p. Veronika Remišová, podpredsedníčka vlády SR a ministerka investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR. Vo svojom online príhovore vyzdvihla dôležitosť diskusie k návrhu PD SR so širokým spektrom sociálno-ekonomických partnerov na národnej úrovni. Zároveň informovala zúčastnených partnerov o pokračovaní takejto diskusie prostredníctvom veľkých okrúhlych stolov, ktoré sa budú v nasledujúcom období organizovať pre širokú verejnosť. Rovnako vyzdvihla potrebu zásadného zjednodušenia mechanizmu implementácie fondov EÚ na obdobie 2021 – 2027 v podmienkach SR.

Na záver boli zo strany p. Ľuboša Litteru (Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR) poskytnuté zúčastneným členom a prizvaným odborníkom technické informácie o programe a priebehu online zasadnutia pracovnej skupiny Partnerstvo pre politiku súdržnosti 2020+.

Diskusia v rámci cieľov 1 až 5 politiky súdržnosti EÚ na programové obdobie 2021 - 2027

Diskusia prebiehala v rámci jednotlivých cieľov politiky súdržnosti EÚ na obdobie 2021 – 2027. Diskusiu na každom z piatich diskusných blokov viedol zástupca mimovládneho sektora v spolupráci s gestormi Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (ďalej len „MIRRI“) za jednotlivé ciele politiky súdržnosti EÚ a expertmi zastupujúcimi MIRRI.

Účastníci/čky bližšie diskutovali o obsahovej stránke predložených častí návrhu PD SR. Diskusia bola členená na tri časti:

1. Všeobecné vnímanie textu PD SR (pre relevantný cieľ), horizontálne otázky, štruktúra a rozsah informácií
2. Kapitola 1: odôvodnenie výberu cieľov politiky súdržnosti.
3. Kapitola 2: Zhrnutie výberu opatrení a očakávané výsledky.

Hlavné odporúčania a závery z diskusných online blokov

Cieľ 1 - Inteligentnejšia Európa

Gestor MIRRI SR: Ladislav Šimko

Facilitátor: Danica Hullová (Centrum vzdelávania neziskových organizácií)

Expert: Vladimír Baláž, Miroslav Balog

Oblasť **vzdelávania/skvalitňovania ľudských zdrojov** v oblasti vedy, výskumu a inovácií je potrebné vnímať **ako hlavnú prioritu** v rámci cieľa 1.

Je dôležité dobre **prepojiť jednotlivé úrovne vzdelávania** spolu so stanovením jasnej deliacej línie **s opatreniami v rámci cieľa 4**.

Je dôležité zohľadniť potrebu **zvyšovania zručností, najmä v prostredí malých a stredných podnikov**.

Sieťovanie a spolupráca podnikov je kľúčový nástroj na zvýšenie konkurencieschopnosti, najmä malých a stredných podnikov.

Oblasť inteligentných miest (smart cities) je dôležitá, ale okrem inteligentného riadenia, napr. dopravného systému, je potrebné **do cieľa 1 zaradiť aj inteligentné riadenie bezpečnosti**, ktoré je **aktuálne zahrnuté v ciele 5**.

Zahrnúť do cieľa 1 koncept inteligentných dedín (smart villages), a to v koordinácii so spoločnou poľnohospodárskou politikou EÚ.

Podpora návrhu, aby centrálna výskumná infraštruktúra **efektívnejšie využívala existujúcu infraštruktúru**, najmä prostredníctvom jej modernizácie, a to za účelom prispôsobenia potrieb pre podniky. Popri centrálnej infraštruktúre je potrebné **podporiť aj infraštruktúru v regiónoch**, napr. formou regionálnych inovačných centier.

Je potrebné sprehľadniť komplikovaný a fragmentovaný **systém podpory výskumu a inovácií**. Ako jedno z riešení je systém typu one-stop-shop, napr. vo forme regionálnych inovačných centier. Potreba podpory a **lepšieho rozpracovania inovácie v oblasti digitalizácie a kybernetickej bezpečnosti**. Rovnako aj potreba podpory a **lepšieho rozpracovania údajového hospodárstva, internetu vecí** a potrebu zapojenia sa do edge computing-u.

Potreba podpory **spoločenských vied a výskumu v oblasti spoločenských vied**, ktorý je na Slovensku výrazne poddimenzovaný.

Opatrenia zamerané na **zamedzenie odlivu študentov a výskumných pracovníkov**. Na podporu získavania odborníkov zo zahraničia by malo byť Slovensko schopné prilákať **aj kvalitné a inovatívne firmy**, ktoré môžu spolupracovať s výskumom a vývojom a komercializovať výskum. To sa dá zabezpečiť, okrem kvalitných životných podmienok, aj aktívnou komunikáciou a budovaním značky mesta, regiónu.

Cieľ 2 - Ekologickejšia Európa

Gestor MIRRI SR: Jarmila Bruteničová
Facilitátor: Martina Barancová Paulíková (Ekopolis)
Expert: Richard Filčák

Doplniť medzi opatrenia budovanie a podporu environmentálnych centier a ekocentier na realizáciu environmentálnej výchovy a vzdelávania rôznych skupín odbornej aj laickej verejnosti v širokom kontexte (nielen v kontexte ochrany jednej zo zložiek životného prostredia).
Odôvodnenie: tento typ opatrení sú pripravené implementovať miestne aj regionálne samosprávy, mimovládne organizácie, aj štátne inštitúcie.

Vyradiť, resp. obmedziť iba na špecifické geografické oblasti so znečisteným ovzduším opatrenia, ktoré súvisia s podporou zemného plynu (napr. náhrada kotlov na tuhé palivo za nízkoemisné zariadenia, nie za zemný plyn).

Odôvodnenie: zemný plyn, ako fosílné palivo, je možné použiť ako náhradu za uhlie iba v prípade určitých regiónov so znečisteným ovzduším (potrebné dobre zvážiť).

Mestská a prímestská mobilita – je potrebné zakomponovať prímestskú dopravu do mestskej udržateľnej mobility (v rámci cieľa 2).

Cyklodoprava/cykloinfraštruktúra – doplniť do kapitoly 1 (zdôvodnenia výberu cieľa) informácie o chýbajúcej infraštruktúre a v časti 2 doplniť presnejšie rozdelenie podpory cyklodopravy/mobility v rámci cieľa 2 a 3, resp. 5.

Zásobovanie pitnou vodou a riešenie čistenia komunálnych odpadových vôd – výstavba a modernizácia verejných vodovodov, kanalizácií a čističiek odpadových vôd (ČOV). Potrebná prioritizácia budovania vodovodnej a kanalizačnej infraštruktúry a to tak v obciach nad 2000 EO, ako aj v obciach pod 2000 EO, pričom je potrebné vyčleniť aj podporu pre decentralizované riešenia a nastaviť deliace línie financovania. Osobitne je potrebné vyčleniť zdroje na financovanie opatrení v oblastiach so zdrojmi pitnej vody.

Podpora využívania obnoviteľných zdrojov energie (OZE) – územné samosprávy by privítali pokračovanie úspešnej schémy **Zelená domácnostiam** (a s navýšenou alokáciou), rovnako je potrebné podporovať výskum a vývoj uskladňovania energií (prepojenie na cieľ 1). Dôležité je tiež budovanie systémov uskladňovania energie, a to aj v súvislosti s podporou zvyšovania podielu OZE.

Územné samosprávy taktiež podporujú zaradenie opatrení v rámci oblasti na podporu adaptácie na zmenu klímy - obnova zanedbaných a nevyužívaných území a budov v intravilánoch (brownfieldy). Obnova týchto oblastí môže priniesť sociálno-ekonomický prospech pre územie a komunitu vo forme poskytovania verejno-prospešných služieb, komerčných služieb, ďalej podporujú kultúrno-spoločenský život a šetria ďalšie spevňovanie plôch a zastavovanie území.

Cieľ 3 - Prepojenejšia Európa

Gestor MIRRI SR: Martin Majerech
Facilitátor: Ján Kovalčík (INEKO)
Expert: Dana Šimová

Oblasť podpory je príliš široko definovaná. S ohľadom na limitované zdroje je žiaduce nevytvárať prehnané očakávania a užšie definovať možné ciele podpory. Intervencie z fondov EÚ by nemali nahrádzať základnú údržbu dopravnej siete. Napr., **v prípade rýchlostných ciest je potrebné podporu zúžiť iba na úseky/projekty s najvyšším pomerom spoločenských prínosov k nákladom, čo reflektuje na vládou schválené kritériá prioritizácie cestných projektov v septembri 2020.**

Zástupcovia samosprávnych krajov žiadajú možnosť financovať modernizáciu (regionálnych) ciest 2. a 3. triedy (prioritne obchvatov a mostov v zlom a až havarijnom stave). V minulosti neboli konštruované na súčasné dopravné zaťaženie, čo urýchľuje ich degradáciu a vyžaduje si väčšie stavebné zásahy, ako vedľa samosprávne kraje financovať z vlastných zdrojov a úverov. Túto potrebu považujú za slabo reflektovanú v texte návrhu PD. Tieto investície síce nie sú vylúčené, no v komunikácii s EK bude žiaduce presadiť významnejšie financovanie cestnej infraštruktúry. Vzhľadom na obmedzené zdroje v rámci cieľa 3 a prioritný význam nadnárodných a národných riešení z pohľadu strategických priorít podpory EÚ by možnosťou na prípadnú podporu regionálnych ciest mohla byť podmienenosť, aby boli súčasťou komplexných integrovaných projektov riešenia dopravy.

Podporu **integrovaných systémov verejnej osobnej dopravy** je nevyhnutné riešiť nielen v mestách, ale aj ich spádovej oblasti (rozšíriť vymedzenie v cieľi 2 a/alebo 3) - atraktivnosť ekologickejšej verejnej dopravy najúčinnejšie zvýšia ucelené riešenia; umožniť financovanie Park&Ride, Bike&Ride a Kiss&Ride infraštruktúry pri železničných staniciach, vrátane prístupových ciest a cyklociest k nim.

Opraviť nesprávnu argumentáciu, že cestné projekty znížia emisie CO₂. Reálne znižujú iné emisie (oxidov dusíka, pevných častíc) a hlukové zaťaženie v intravilánoch obcí.

V železničnej doprave je potrebné výrazne posilniť intervencie do perspektívnych regionálnych tratí, nielen TEN-T. Pre zastaralosť zabezpečovacích systémov sa dostatočne nevyužíva ich potenciál.

Vyjasniť, že skrátenie jazdných časov na železnici nemá byť cieľový výsledok ale prostriedok, ako zvýšiť priepustnosť tratí, umožniť hustejší takt vlakov a efektívnejšie obehy súprav na tratiach so silnými prúdmi cestujúcich. Ak to nie je vyjasnené, investuje sa do zrýchlenia tam, kde to nepomôže k efektívnejšej ponuke a prevádzke vlakov a naopak neinvestovalo sa tam, kde by to zásadne pomohlo.

Zapojiť Útvor hodnoty za peniaze MF SR do regionálnych rád partnerstva (nástroj ITI), ako garanta pre posudzovanie efektivity investičných projektov, a to vo včasnej fáze prípravy. Úlohou Rady partnerstva je zdefinovať kľúčové projekty v jednotlivých oblastiach na základe spolupráce a dohody všetkých kľúčových partnerov v rámci kraja. Kľúčovým prvkom bude dosiahnutie územnej dohody medzi štátnou úrovňou na jednej strane a regionálnou, miestnou úrovňou, ako aj s ostatnými sociálno-ekonomickými partnermi na strane druhej, ohľadom prioritizácie štátnych projektov. Pre BSK je aj preto nevyhnutné využiť možnosť 15% flexibility presunu zdrojov medzi kategóriami regiónov, čo umožní realizáciu práve týchto štátnych projektov.

Podpora prevádzkovateľov plavidiel vnútrozemskej plavby je príliš široké vymedzenie. Je vhodnejšie vyjasniť/zúžiť navrhnutý rozsah na podporu ekologizácie plavidiel.

Je potrebné obmedziť výskyt duplicit v bodoch prezentujúcich očakávané výsledky.

Rovnako je nevyhnutné efektívne koordinovať kľúčové nástroje podpory z fondov EÚ a vyjasniť možnosti a obmedzenia využitia každého z nástrojov (politika súdržnosti, Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, Nástroj na prepájanie Európy (CEF). V prípade viacerých podporovaných oblastí (napr. broadband či železničná doprava) je možné financovanie z Plánu obnovy. Ak budú železničné projekty prioritné pre každý nástroj a cestné projekty výrazne obmedzené, Slovensko nebude schopné využiť zdroje pre nateraz slabú pripravenosť železničných projektov a zároveň nebude mať finančné krytie pre významnú časť pripravenějších projektov modernizácie cestnej infraštruktúry.

K Operačnému programu Slovensko je žiaduce začať konzultácie so sociálno-ekonomickými partnermi v podstatne skoršej fáze prípravy tak, aby bol naplnený princíp partnerstva.

Cieľ 4 - Sociálnejšia Európa

Gestor MIRRI SR: Lenka Kolejáková
Facilitátor: Mária Machajdíkova (Nadácia SOCIA)
Expert: Dagmar Gombitová

V rámci prioritizácie cez online dotazník vzniklo nasledovné poradie priorít: Aktívne začlenenie a dostupné služby; Kvalitné inkluzívne vzdelávanie; Adaptabilný a prístupný trh práce; Sociálne inovácie a experimenty; Záruka pre mladých a Potravinová a materiálna deprivácia (v diskusii súhlas s ním vyjadrili zástupcovia BSK).

V celom dokumente je žiaduce používať inkluzívnejší jazyk a zaviesť a používať strešný pojem, nakoľko vo viacerých prioritách je veľký dôraz na marginalizované rómske komunity bez zmienky ďalších znevýhodnených skupín. Je potrebné aplikovať zásadu rovnosti príležitostí.

Kvalitné inkluzívne vzdelávanie

- Je potrebné ešte ďalej diskutovať o nastavení deliacich línií medzi cieľom 1 a 4 v oblasti vzdelávania a prerozdelení jednotlivých oblastí vzdelávania medzi oboma cieľmi.
- Navrhuje sa, aby podpora odborného vzdelávania a prípravy, s ohľadom na úzke prepojenie s podnikmi, bola podporovaná v rámci cieľa 1.
- Budovanie a modernizácia kapacít a infraštruktúry materských a základných škôl (čiže by sme mali hovoriť nielen o kvalitnom, ale aj dostupnom a modernom inkluzívnom vzdelávaní). Z hľadiska BSK sa jedná o výraznú prioritu, vzhľadom na demografický vývoj v obciach a mestách na celom území BSK a už dnes nepostačujúce kapacity na úrovni MŠ a ZŠ a tiež vysoký modernizačný dlh v tejto oblasti.
- Je potrebné klásť väčší dôraz na vzdelávanie detí cudzincov, a to aj umožnením vzdelávania v inom ako slovenskom jazyku, resp. zabezpečením ich jazykové vzdelávania tak, aby mohli pokračovať v štúdiu s rovesníkmi.
- V BSK je tiež množstvo rôznych sociálnych komunit (**vrátane marginalizovaných rómskych**), a teda otázky spojené s ich bývaním, vzdelávaním sa týkajú aj rozvinutejšieho regiónu, nielen menej rozvinutých regiónov.
- Potreba podpory aj v rámci Bratislavského kraja, napriek tomu, že je definovaný ako rozvinutejší región a pripadá na nižšia alokácia, potreba podpory kvality vzdelávania sa netýka len menej rozvinutých regiónov.

Adaptabilný a prístupný trh práce

- Vyjadrenie súhlasu s tým, že je potrebné previazanie s individuálnym prístupom k nezamestnaným a nevyhnutné je podporiť inovatívne prístupy, prepájaním s neštátnymi službami zamestnanosti, sociálnymi službami a sociálnymi podnikmi.
- Štát by mal pri verejnom obstarávaní používať „sociálny aspekt“ – pohľad štátu k sociálnej ekonomike.

Záruka pre mladých

- Podpora a sieťovanie existujúcich organizácii pracujúcich s mladými (je potrebné využiť skúsenosti a dôveru mladých).

Aktívne začlenenie a dostupné služby

- Chýba problematika starnutia obyvateľstva, jeho dopady a je potrebné zväziť podporu aktívneho starnutia.
- Dôležité je pomenovať potrebu systémovej zmeny - nielen absencia dlhodobej zdravotno-sociálnej starostlivosti.
- Používať jasnejšia terminológiu s potrebou legislatívnej úpravy v zákone o dlhodobej starostlivosti a legislatívneho zadefinovania „človeka bez domova“ a vyváženosť textu (sociálne služby definované všeobecne, zdravotné zariadenia menované podľa druhov).
- Chýba nadrezortný prístup (koordinácia) v oblasti sociálnych služieb a v oblasti zdravotníctva.
- V súvislosti so sociálnou inklúziou – chýbajú národné kampane (scitlivovanie spoločnosti).
- Potreba vyššieho počtu kapacít zariadení pre ľudí so špecifickými potrebami, napr. v rámci BSK chýbajú špecializované zariadenia pre ľudí s autizmom.
- Vzhľadom k nedostatku zamestnancov zariadení sociálnych služieb je nevyhnutné hľadať nástroje na podporu ich motivácie pracovať v uvedených službách.
- Potreba zabezpečenia súladu PD SR, Návrhu priorít pre PD SR a Tabuľky intervenčnej logiky.

Potravinová a materiálna deprivácia

- Pri nastavovaní novej štruktúry pomoci je dôležité vychádzať z hodnotenia súčasného systému, kombinácia pomoci so sociálnymi službami.

Sociálne inovácie a experimenty

- Potrebná bude definícia sociálnej inovácie a experimentu a jeho previazanie na iné priority, prípadne územné investície.

Cieľ 5 - Európa bližšie k občanom

Gestor MIRRI SR: Matúš Drotár

Facilitátor: Ladislav Oravec (nezávislý občiansky aktivista a profesionálny facilitátor)

Expert: Marek Radvanský

Strategické smerovanie a nadväznosť

Prepojenie na bežiacie iniciatívy: Vymedzenie PD SR voči existujúcim iniciatívam, ako sú dobiehajúce regióny, prístup CLLD.

Vymedziť PD SR voči ostatným strategickým dokumentom na národnej úrovni.

Terminológia

Potrebné používať jasnú terminológiu, predovšetkým vo vzťahu k marginalizovaným a ohrozeným skupinám. Vo vzťahu k budovaniu kapacít územných samospráv je potrebné zohľadniť špecifické potreby malých miestnych samospráv, hlavne vo vzťahu k dostupnosti ľudských zdrojov.

Opatrenie 5.2 „Kvalitnejšie verejné politiky a odolnejšia demokracia vďaka spolupráci občianskej spoločnosti a samospráv“

Zástupcovia/kyne miestnych samospráv navrhujú pracovať s pojmom strategicko-plánovacích jednotiek a budovať kapacity na tejto úrovni.

Zástupcovia VÚC naopak upozorňujú na to, aby sa netrieštili kapacity a budovali sa na úrovni VÚC. Ďalej VÚC presadzujú väčšiu koncentráciu aktivít (integrovanie) a navrhujú podporovanie spoločných aktivít územných samospráv a mimovládnych neziskových organizácií.

Opatrenie 5.3 „Zvýšenie bezpečnosti občanov, lepšie zabezpečenie a dostupnosť verejných služieb“

VÚC, v súlade s požiadavkou väčšej koncentrácie, navrhujú presunúť oblasť bezpečnosti do iných cieľov politiky podľa relevantnosti (napr. inteligentné bezpečnostné systémy do cieľa 1 politiky súdržnosti, pod opatrenie, týkajúce sa podpory smart cities/villages).

Opatrenie 5.4 „Regionálna infraštruktúra pre pohybové aktivity a šport pre všetkých za účelom zlepšenia zdravia občanov a spoločenského rozvoja“

Zdôraznenie prepojenia podpory budovania regionálnej infraštruktúry pre pohybové aktivity a šport na iné oblasti podpory a Ciele s ohľadom na budovanie a rozvoj komunít, sociálna inklúzia, výchova mládeže a s tým súvisiace budovanie školskej športovej infraštruktúry.

Vyzdvihnutie podpory budovania regionálnej športovej infraštruktúry s ohľadom na zdravý životný štýl spoločnosti, pohybové schopnosti detí a s dôrazom na aktuálnu tému podpory imunity občanov. K tomu je potrebná regionálna športová infraštruktúra, v súlade so zelenou, udržateľnou Európou, moderne vybavené telocvične a školské dvory, multifunkčné športové plochy a telovýchovné zariadenia, parky, cyklotrasy a turistické chodníky, plavárne, či atletické dráhy a ďalšia športová infraštruktúra.

Nevyhnutnosť podpory výstavby cyklotrás ako súčasť riešenia tejto problematiky, vrátane prepojenia na rozvoj cestovného ruchu a podpory tak cyklo-dopravy v rámci mestskej mobility, ako aj turistických cyklotrás mimo miest.

Opatrenie 5.5 „zlepšovanie manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich udržateľný cestovný ruch“

Podpora cestovného ruchu by nemala byť zameraná iba na kultúrne pamiatky ale aj na iné kľúčové zdroje regiónov, napríklad krajinu, vodu, atď.

Podporované z fondov EÚ by mali byť aj kultúrne pamiatky vo vlastníctve územných samospráv.

Prezentácie z online zasadnutia budú dostupné na webovej stránke ministerstva www.mirri.gov.sk, ako aj na stránke www.eurofondy.gov.sk.